

Ukrajinské národní hnutí

Ukrajina a impérium Romanovců

Počátky ukrajinského národního hnutí v ruské říši

- Na levobřežní a slobidské Ukrajině se i na počátku 19. stol. udržovala paměť pro někdejší kozáckou samosprávu, která byla zlikvidována teprve v 2. pol. 18. stol.
- Maloruská elita začala této tradici dávat konkrétnější obrysy, aby doložila svůj šlechtický status a mohla být přijata do ruského dvorjanstva
- „Patrioti rodného kraje“ začínají vytvářet první přehledy maloruských dějin
- První historiografické práce: 1822 vyšla v Moskvě čtyřdílná *Istorija maloj Rossiji* Dmytra Bantyš-Kamenskoho a v roce 1842 vyšel první díl *Istoriji Malorossiji* Mykoly Markevyče

Maloruské autonomní tendence

- Mise Vasyla Kapnista v roce 1791 v Berlíně, kde měl vyjednat odtržení Levobřeží od Ruska a jeho připojení k Prusku.
- Traktát *Istorija Rusov*. Hlavní myšlenkou bylo obnovení autonomních práv levobřežní Ukrajiny, jaká měla v době připojení k Rusku v roce 1654 Perejaslavskou dohodou.

Malorusové a kariéra v ruských úřadech

- Malorusové díky lepšímu vzdělání zastávali důležité funkce ve vládních a vzdělávacích a jiných institucích v Moskvě a Petrohradu a patřili k aktivním spolutvůrcům rodící se ruské národní identity a kultury.
- Maloruská elita v Petrohradě nepociťovala žádný rozpor mezi „maloruským“ a „velkoruským“ patriotismem.

Nové impulsy pro ukrajinské národní hnutí

- Odkaz VFR – nová koncepce národa
- J. G. Herder a jeho vliv na slovanská národní hnutí
- Romantismus – zájem o lid, jeho minulost a sbírání etnografického materiálu.
- 1819 vydal Mykola Certelev první sbírku ukrajinských historických dum. V roce 1827 Mychajlo Maksymovyč vydal sbírku ukrajinských písní.
- Charkovská škola romantiků

Opoziční hnutí v ruské Ukrajině

- V roce 1818 byly založeny zednářské lóže v Kyjevě a Poltavě
- Děkabristická uskupení na Ukrajině měla všeruský charakter, nikoli lokálně patriotický (Sjednocení Slované a další spolky)

Pravobřežní Ukrajina

- Nebyla tak výrazně integrována do ruské říše. Carská vláda tolerovala její polský charakter a místní polské šlechtě ponechala její práva.
- Až do zač. 30. let se zde silně projevovalo polské národní hnutí.
- *Ukrajinská škola v polské literatuře* – mýtus o někdejší Rzeczpospolitě jako o svazu tří národů – polského, litevského a ukrajinského.
- polští ukrajinofilové a Ukrajinci polského původu velmi přispěli k vytvoření nové Ukrajiny, mj. posílením antiruských postojů.

Pravobřežní Ukrajina

- Nereálné spoléhání Poláků na podporu ukrajinských rolníků se projevilo v polském povstání v letech 1830 – 1831.
- Následkem neúspěšného polského povstání bylo mj. zrušení univerzity ve Vilně a založení r. 1834 kyjevské univerzity, coby centra rusifikace, dále zrušení církevní unie (řeckokatolické obyvatelstvo bylo násilně nuceno přijmout pravoslaví). Polská šlechta byla zbavena svého statusu a centrum polského národního hnutí se přesunulo do emigrace (Paříž).

Literatura:

TOLOCHKO, Oleksiy. *Fellows and Travelers: Thinking about Ukrainian History in the Early Nineteenth Century*. In: Georgiy Kasianov (ed.) a Philipp Ther (ed.). *A laboratory of transnational history: Ukraine and recent Ukrainian historiography*. Budapest ; New York: CUE Press, 2009. ISBN 978-963-9776-43-2.

MILLER, A. I. *The Ukrainian question: the Russian Empire and nationalism in the nineteenth century*. Budapest; New York: Central European University Press, 2003. ISBN 9639241601 9789639241602.

HRYCAK, Jaroslav. *Narys istorii Ukraïny: formuvannja modernoi ukraïns'koï nacii XIX - XX stolittja*. Kyïv: Vydavn. Heneza, 2000. ISBN 9665041509 9789665041504.

SZPORLUK, Roman. *The Western Dimension of the Making of Modern Ukraine*. In: *Contemporary Ukraine on the cultural map of Europe* [online]. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, Inc. in cooperation with the Shevchenko Scientific Society, 2009 [vid. 12. prosinec 2013]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10373243>